

JOURNAL OF SUSTAINABLE REGIONAL & URBAN DEVELOPMENT STUDIES JSRUDS

Volume 4, Issue 3 - Serial Number 13, fall 2023

ISSN: 2783-0764

Comparative study of economic activities in the creative regeneration of neighborhood centers in historical contexts ¹

Elah Mokhtari^{1*}, Morteza Mirgholami ², Ahad Nejad Ebrahimi ³

1 MSs, Department of urban design, Faculty of Architecture and Urban Planning, Islamic Art University, of Tabriz, Tabriz, Iran

2. Professor of the Department of urban design, Faculty of Architecture and Urban Planning, Islamic Art University of Tabriz, Tabriz, Iran

3. Professor of the Department of architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, Islamic Art University of Tabriz, Tabriz, Iran

Received Date: 13 October 2023 **Accepted Date:** 16 December 2023

Abstract

Background and Aim: Considering the rapid process of urbanization and its effects on historical and dilapidated textures, more attention and care is felt in these textures. Therefore, in order to eliminate the created problems and inadequacies and to use the capacities hidden in them, the optimal solution of regeneration is used. In this research, creative urban regeneration policies are necessary due to the historicity of the center of the neighborhoods of most parts of the country, and it improves the process of preserving historical textures and prevents them from damage. If economic development solutions are not provided today to improve the economy of historical neighborhoods and revive them, in the near future these neighborhoods will become abandoned neighborhoods which will lose its values and become anti-values, as the experience of other countries also shows that not paying attention to this issue causes marginalization, loss of security and similar issues.

Methods: First, the course of development and the background and ideas of the topics related to the keywords such as urban regeneration and economic development will be studied and its features and indicators will be extracted and the implemented examples of investments in the historical context and existing patterns in the neighborhood and public spaces will be examined and the conceptual framework of the research will be presented.

Findings and Conclusion: Change and growth in our cities are happening very fast today. Some parts of the city have been able to adapt to these changes, but the historical neighborhoods, which are important parts and preserve the values and culture of the people and has the highest cultural and economic potential, have lagged behind these changes. In this research, an attempt has been made by examining different dimensions and aspects and studying the projects of different cities in Iran in order to fill the gap in the development of historical contexts, especially from an economic point of view, it has been possible to present a design model in line with economic-oriented creative regeneration. In order to achieve the research model, it has been tried to fill the gaps in the studies and researches of the researchers in this field to some extent and finally to obtain economic indicators and suitable solutions in line with the process of urban regeneration in historical neighborhoods.

Keywords: Historical context reconstruction, neighborhood-oriented economic development, sustainable urban regeneration, urban creative economy.

¹This article is extracted from the MA dissertation entitled "Presenting an economy-oriented design model for re-creating neighborhood centers with a case study of Vijoeh neighborhood center in Tabriz." of the First author's with the Supervisor of the First and Second author's, Faculty of Architecture and Urban Planning, Tabriz University of Islamic Arts, Tabriz, Iran.

* Corresponding Author: Email: elahemkh77@gmail.com

Cite this article: Mokhtari, E., Mir Gholami, M., & Nejad Ebrahimi, A. (2023). Sustainable and creative urban regeneration with an emphasis on compatible economic activities. *Journal of Sustainable Urban & Regional Development Studies (JSURDS)*, 3(4), 102-122.

بررسی تطبیقی فعالیت های اقتصادی در باز آفرینی خلاق مراکز محله در بافت های تاریخی^۱

الهه مختاری*^۱، مرتضی میرغلامی^۲، احد نژاد ابراهیمی^۳

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه هنر اسلامی، تبریز، ایران.
۲. استاد گروه معماری و شهرسازی، طراحی شهری، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه هنر اسلامی، تبریز، ایران.
۳. استاد گروه معماری و شهرسازی، معماری، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه هنر اسلامی، تبریز، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۲۵

چکیده

زمینه و هدف: در شهرهای پرقدمت و تاریخی ایران مانند شهر تبریز، بافت های تاریخی متعددی وجود دارند که با وجود اینکه توانسته اند ارزش های گذشته خود را حفظ کنند، اما به سبب ورود مدرنیته و سرعت بالای رشد و تغییرات، در معرض زوال می باشند. از آنجاییکه این بافت های تاریخی حافظ تاریخ و پیشینه و مانند میراثی به جا مانده برای ساکنین هستند، حفظ و جلوگیری از تخریب آنها وظیفه ی شهروندان، مسئولین، برنامه ریزان و طراحان شهری می باشد. می توان گفت در زمینه حفظ و نجات بافت و محلات تاریخی، بازآفرینی یکی از بهترین راه حل هایی می باشد که تا کنون طراحان و برنامه ریزان شهری به آن دست یافت اند و اگر امروزه راهکار های لازم جهت بازآفرینی و توسعه اقتصادی در جهت بهبود اقتصاد محلات تاریخی و احیای آنها ارائه نشود، در آینده ای نزدیک این محلات تبدیل به محلاتی متروکه خواهند شد که ارزش های خود را از دست داده و تبدیل به ضد ارزش خواهد شد، همانطور که تجربه ی سایر کشور ها نیز این امر را نشان می دهد که عدم توجه به این موضوع سبب حاشیه نشینی، از بین رفتن امنیت و مسائلی ازین دست می باشد. با برنامه ریزی و طراحی متناسب با استفاده از روش و رویکردی که تمام ابعاد بافت و محله را درگیر کند، می توان از وقوع این مسائل جلوگیری نموده، این ارزش ها را در این محلات حفظ کرد و نهایتا به بازآفرینی اقتصاد محور دست یافت.

روش بررسی: مجموعه ای از نمونه های موردی بازآفرینی شهری در ایران گردآوری و از مجموعه این نمونه ها مدلی برای بهبود ساختار بازآفرینی اقتصادی خلاق ارائه شده است و نهایتا با کمک جدول تطبیقی توصیفی، میزان به عمل رسیدن این معیار های در نمونه های موجود بررسی شده است و نهایتا با استناد بر تجزیه و تحلیل اطلاعات، الگویی برای بهبود و ارتقای شرایط اقتصادی ارائه شده است.

یافته ها و نتیجه گیری: از جمله راهکار هایی که در راستای تجدید حیات اقتصادی محله تاریخی جهت افزایش اشتغال، کاهش اختلافات طبقاتی، افزایش مهارت های حرفه ای نیروی کار، بهبود کالبد محدوده، حفظ میراث گذشتگان و مسائلی از این دست به کار گرفته می شود، برندسازی شهری، سرمایه گذاری داخلی و خارجی، استفاده از فناوری های نوین، تزریق کاربری های به روز و فعالیت های ۲۴ ساعته می باشد که نهایتا بهبود شرایط فرهنگی و اجتماعی را نیز به دنبال دارد.

کلید واژه ها: بازآفرینی بافت تاریخی، توسعه اقتصادی محله محور، اقتصاد خلاق شهری، بازآفرینی مرکز محله.

این مقاله مستخرج از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد تحت عنوان ارائه الگوی طراحی اقتصاد محور برای بازآفرینی مراکز محله با مطالعه موردی مرکز محله ویجویه تبریز نویسنده اول به راهنمایی نویسنده دوم و سوم دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران است.

* نویسنده مسئول: Email: elahemkh77@gmail.com

ارجاع به این مقاله: مختاری، الهه، میرغلامی، مرتضی، نژاد ابراهیمی، احد. (۱۴۰۲). بررسی تطبیقی فعالیت های اقتصادی در بازآفرینی خلاق مراکز محله در بافت های تاریخی، ۴(۳)، ۱۰۲-۱۲۲.

مقدمه و بیان مسأله

بافت تاریخی که گاهی به غلط به آن بافت فرسوده یا ناکارآمد گفته می شود در واقع سند هویت هر شهر به شمار می روند. یکی از مشکلاتی که امروزه در شهرها مشاهده می شود، بی توجهی به بافت های تاریخی و ارزشمند می باشد. بافت تاریخی شهرها به دلیل ویژگی های منحصر به فرد و مشخصی که دارند، از سایر مناطق شهر متمایز شده و به همین دلیل نیازمند ملاحظات ویژه مدیریتی هستند. از آنجاییکه بسیاری از این بافتها دارای مسائل و مشکلات متعددی هستند و این معضلات باعث تخلیه و فرسودگی و درنهایت بروز ناهنجاری های گوناگون می شود، بررسی و تحلیل مشکلات آن ضرورت دوجندانی می یابند. از مشکلاتی که در این بافت ها دیده می شود مداخلاتی تک بعدی است که متناسب با این بافت ها نمی باشد و به همین سبب حل مشکلات اقتصادی بافت تاریخی را به دنبال ندارند. از این رو برخلاف دیدگاهی که جذب گردشگر به بافت تاریخی را حلال تمامی مشکلات موجود می داند باید از ابعاد دیگر نیز این مهم بررسی و راهکار های متناسب ارائه شود که این راهکار ها می بایست در کنار بدیع و نو بودن، آزموده شده باشند زیرا بافت های تاریخی در کنار ارزش بالای خود، بسیار حساس و شکننده هستند و در صورت مداخله نامناسب ممکن است از بین روند که این امر غیرقابل بازگشت می باشد. در طول تاریخ شهرهای ایران و جهان، محله به عنوان مفهومی کالبدی-اجتماعی از ابعاد مختلف، حائز اهمیت و واجد کارایی های فراوان بوده است. با این حال محلات تاریخی با مشکلات و تهدیدهای جدی ناشی از عوامل کالبدی و غیر کالبدی در جوامع معاصر مواجه می باشند.

از جمله این عوامل می توان به رشد شتابان شهرنشینی و ظهور طرح های توسعه شهری و دگرگونی شرایط جامعه در این مناطق اشاره کرد و از آن جا که در بسیاری از شهرهای دارای بافت های تاریخی، محلات تاریخی نیز بی توجه به سرمایه های اجتماعی و کالبدی، عدم توجه آحاد جامعه به این بافت ها، نبود الگوی مناسب و عدم سرمایه گذاری دچار فرسودگی و زوال کیفیات محیطی و نیازمند مداخلات مبتنی بر رویکرد مناسب شده اند (ابراهیمی و باروق، ۱۳۹۴). لذا با توجه به فراوانی مشکلات در بافت های تاریخی، ضرورت احیای مرکز محله ها به عنوان گنجینه ای با ارزش در دل بافت کهن احساس می شود و در این زمینه ارائه پیشنهادهاتی که بتواند محلات تاریخی را در روند معاصر سازی قرار دهد و در عین حال موجب باز آفرینی آن شود اقدامی اجتناب ناپذیر به نظر می رسد.

مبانی نظری

محله و مرکز محله

یکی از مشخصات مهم بافت های قدیمی شهرهای ایران، تفکیک آنها به تعدادی محله است. یعنی شهر تاریخی به عنوان یک کل، متشکل از اجزایی به صورت محله بوده است. (توسلی، ۱۳۸۱، ۴۹). در کل، شهر در ایران یک مجموعه است که از محله هایی همگن تشکیل شده است. این محله ها بر اساس ارتباطات، شکل و مناسبات قومی، وابستگی های مذهبی، حرفه ای یا سرزمینی در مکانی معین جمع شده اند و هویت و اصالت خود را به همین شکل برای سال ها حفظ کرده اند. تا پیش از توسعه جدید شهری، این محله ها به عنوان واحدهای اصلی سازنده شهر یا به عنوان سکونتگاه برخی اقلیت ها و یا سکونتگاه مختص قوم، مذهب یا گروه خاصی شناخته می شدند و در درون خود بیش از واحدهای شهری دیگر، همبستگی، اتحاد و همگنی قومی، خانوادگی، و گاه حرفه ای و طبقاتی داشته اند. خاکساری و همکاران، ۱۳۸۵، ۱۸۳). همیشه عامل اصلی در ساخت و استقرار محله ها، اشتراکات اجتماعی، فرهنگی، مذهبی یا اقتصادی بوده است (توسلی، ۱۳۸۱، ۱۴۷). در همین رابطه، تفاوت های عقیدتی، مذهبی یا قومی بیشتر در شهرهای بزرگ با جمعیت متنوع تر و بیشتر، عامل تفکیک محلات بود و در شهرهای کوچکتر، تمایز و تفاوت در حرفه ها و مشاغل، معیار تفکیک و تقسیم محله بود. برای ایجاد هر محله، یک منطقه جغرافیایی محدود و یکپارچه، وابستگی اجتماعی بین گروهی ویژه و طراحی شهری مناسب مختص فضاها و خانه

های محله لازم است که موجودیت و بقای محله وابسته به آنهاست. در محله‌ها، خانه‌های همجوار به سبب مجاورت و همسایگی در شرایط بحرانی با یکدیگر همیاری و همکاری داشتند. (خاکساری و همکاران، ۱۳۸۵، ۵).
تعریف سازمان فضایی یافته‌ها و آموزه‌ها و تجربه‌های علمی نشان می‌دهد که محله‌ها، استوارترین و پرشورترین فضای زیستی در شهرهای ایرانی هستند. علاوه بر این، مردمان یک محله به لحاظ اجتماعی و روانشناسی پیوندی عمیق با یکدیگر دارند و روابط و مناسبات اجتماعی و محلی یک محله به زندگی روزمره آن‌ها معنا و مفهوم می‌دهد. هر محله به دلیل محدود بودن مراودات شهری و محله‌ای، دارای فرهنگ خاصی است و نیازهای درون محله‌ای در آن محله برطرف می‌شود. تعریف "لینچ" از محله نیز به این معناست که محله، قسمتی نسبتاً بزرگی از شهر است که واجد خصوصیات یکدست و مشابه است و به طور عملی می‌توان به آن وارد شد. (لینچ، ۱۳۷۴) یکی از ویژگی‌های مهم یک محله وجود یک مرکز محله است. این مرکز محله نقطه‌ای است که از همه بخش‌های محله به فاصله متناسبی قرار دارد. ساختار و سازمان یک محله نیز می‌تواند یکی از مؤلفه‌های اساسی در تعریف محله باشد. حضور و استمرار محور اصلی محله به همراه شبکه‌های پیاده‌روی و مراکز فرعی، وحدت شکلی محله را شکل می‌دهد و باید به عنوان چارچوب و ساختمان اصلی محله در نظر گرفته شود. (حبیبی، ۱۳۸۲)

بازآفرینی مرکز محله

تشخیص دقیق وضعیت فیزیکی محله و ایجاد فضاهای جدید در ساختار کهن آن، بازآفرینی مرکز محله را ممکن می‌سازد. هرچند بازگشت به سیستم قدیمی محله‌های شهری آسان نیست، اما بازآفرینی مفهوم مرکز محله با توجه به ضرورت‌ها و نیازهای فرهنگی و تاریخی محلات، می‌تواند نظم اجتماعی و اقتصادی محلات قدیمی را حفظ کرده و به تبع آن از خراب شدن ساختار فیزیکی این فضاها جلوگیری کند. بازآفرینی و معاصرسازی محلات با توجه به ویژگی‌های آب و هوایی و محیطی هر منطقه می‌تواند متفاوت باشد. با این حال، اقداماتی مانند اضافه کردن عملکردهای جدید و به‌روز، تنظیم کالبدی و ایجاد فضاهای عمومی می‌تواند به‌عنوان یک اصل کلی در نظر گرفته شوند. ایجاد یک مسیر پیاده‌رو راحت و اتصال آن به محیط طبیعی مانند میدان بازی کودکان و پارک محلی و همچنین همسایگی این مسیر به مراکز خدماتی، نه تنها سبب ایجاد یک فضای هویت‌بخش و تحریک حس مشارکت، بلکه منجر به گسترش الگوی مراکز محلات به یک بافت شهری توسعه یافته خواهد شد. (همان) به نقل از نوریان و آریانا، ۱۳۹۱. بازآفرینی خلاق نوعی بازآفرینی اقتصادی است که در فرایند بازآفرینی شهری نقش حیاتی دارد. تغییرات در عملکرد اقتصادی شهرها و گسترش جهانی شدن بازارها باعث نزول و بحران اقتصادی شده است. در سه دهه اخیر، توسعه سیاست‌های شهری برای پاسخ به تغییرات اقتصادی و تحولات فضایی و ساختگری، اهمیت زیادی پیدا کرده است. بازآفرینی اقتصادی موفق یک شهر دارای دو جنبه است. از طرفی، شهر باید قادر به جذب منابع مالی خارجی علاوه بر درآمدهای داخلی خود باشد. برای مثال، توسعه بازار گردشگری و ایجاد مراکز برگزاری کنفرانس، به عنوان یک راهکار برای تقویت و حفظ فعالیت‌های اقتصادی جدید در شهر در نظر گرفته می‌شود. (آیینی، ص ۱۳۹۲، ۲).

فعالیت‌های اقتصادی

ایجاد نواحی نوآور

ایده اصلی ناحیه نوآوری، جذب استعدادها برای فعالیت در کنار یکدیگر با برقراری ارتباط مؤثر است و نواحی نوآوری این کار را با ایجاد محیط‌های زیبا، فضای تفریح و سرگرمی، شبکه حمل و نقل مناسب، ساختمان‌هایی با کاربردهای متنوع و چندمنظوره، فضای سکونت، دفاتر کار، خرده‌فروشی و غیره انجام می‌دهند (نیکینا و همکاران، ۲۰۱۶) چراکه در این مناطق

سیاست های از پیش تعریف شده ای برای ارتقای کیفیت زندگی اتخاذ میشود (مریسون، ۲۰۲۰). ناحیه ی به وجود آمده نوآور تبدیل به نقطه جاذب استعداد ها و شرکت های فناور در شهر شده و ارتباط میان آنها و سایر بازیگران، از جمله استارتاپ ها، مراکز رشد، شتاب دهنده ها و دانشگاه ها در آن سامان می یابند(اسماعیل پورعربی و همکاران، ۲۰۱۸).

ویژگی های موجود در نواحی نوآور شامل موارد زیر میباشد:

- استقرار در میان بافت شهری و آمیختگی با فرهنگ شهری(فلوریدا و همکاران، ۲۰۱۷)
- تراکم بالای اماکن و چند منظوره با کاربرد هایی چون اداری، تجاری، مسکونی، تفریحی، فرهنگی وغیره.(کامبومیم و همکاران، ۲۰۱۹ وهاوکن و هون هان، ۲۰۱۷)
- حمل و نقل عمومی مناسب
- حضور انبوه استارتاپ ها و شرکت های فناور با فرصت همجواری و تلاقی بازیگران برای ظهور ایده و شکل گیری نوآوری(باکسی و همکاران، ۲۰۱۳ و کاپدویلا، ۲۰۱۵ و نستی، ۲۰۱۸)
- تلفیق محیط کار و زندگی در کنار هم(بروس کتز جولی واگنر، ۲۰۱۴).
-

اشتغال زایی درونی

در اقتصاد کشور ایران، با توجه به رشد روزافزون جمعیت و نیاز بیشتر به فرصت های شغلی باعث شده است که عدم تعادل عرضه و تقاضای نیروی کار نسبت به گذشته تشدید شود. بنابراین، حل مشکل بیکاری پیوسته مورد توجه مسئولان و صاحب نظران بوده است. طبق بررسی های انجام شده توسط جودکی میزان اهمیت نسبی و میزان اشتغال در کاربری های عمده و خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها، ساختمان، اداری، آموزش و خدمات پشتیبانی بیشترین پتانسیل افزایش اشتغال را دارا می باشند که با توجه به این پژوهش میتوان نتیجه گرفت برای ایجاد اشتغال درونزا بخصوص در بافت تاریخی باید به مواردی همچون گستردگی جمعیت تولیدکنندگان کوچک، سوق منافع فردی به منافع جمعی، استفاده از فعالیت های موجود، ارتقا هویت و امنیت در محدوده، بهسازی اراضی بایر توجه ویژه داشت.

ارزش اقتصادی

ایجاد ارزش افزوده

باید به نیازهای طراحی صنایع خلاق در حوزه توسعه بیشتر محله های فرهنگی توجه بیشتری شود. تحلیل توزیع فضایی تجارب اروپایی نشان می دهد که مکان صنایع خلاق نباید پراکنده شود، بلکه باید در سطح شهرها تا حدودی طراحی و گسترش یابد. در واقع می توان شرایط را برای تعداد بیشتری از غلظت های کوچکتر در این منطقه و محله های مشکل ساز فراهم کرد و دامنه وسیع تری از فعالیت ها را در این مناطق تشویق و تشدید کرد و فرصت های بهتری برای موفقیت پروژه شاخه خلاق و احیای محله با ارزش افزوده قابل توجه ایجاد کرد. با توجه به تجربیات موفق پیشین میتوان نتیجه گرفت که رشد ارزش افزوده با قرارگیری بخش فرهنگی و خلاقیت به عنوان نیروی محرکه حیاتی در توسعه اقتصادی امکان پذیر است. (Russo Antonio et al, 2012) برای حقیقت بخشی به این اصل میتوان از هدایت معامله گرایانه مالکین اراضی بزرگ اطراف شهر ها و واسطه ها و ترغیب آنها به مناطقی که برای آنها سودآور تر است استفاده کرد؛ تا با افزایش میزان ارزش افزوده، میزان مطلوبیت نهایی خدمات نسبت به تسهیلات و میزان سوددهی در بازار افزایش یابد. همچنین با ترویج توسعه فشرده و افزایش تراکم، با کاهش هزینه های توسعه زیرساخت ها و افزایش مالیات و عوارض دریافتی با احیاء و بهسازی زمین های خالی و بی مصرف شهر و همچنین افزایش کاربری اراضی، هدف محقق می شود. افزایش ارزش افزوده میراث شهری لباس های قدیمی تبدیل به یک سرمایه شهری می شود که می توان از آن در زندگی شهری استفاده کرد. (عندلیب، ۱۳۸۵).

بر پایداری بازآفرینی در هلند	بازآفرینی میشود. از راهبردهای این پژوهش تغییر در نوع رویکرد بازآفرینی و اختصاص تغییرات به مداخلات خاص، بازآفرینی مقیاس کوچک و توجه به ابعاد سیاسی و مدیریتی بازآفرینی میباشد.
Bahreini et al ۲۰۱۴	رویکردها و سیاست های نوسازی شهری (از بازسازی تا بازآفرینی شهری پایدار)
Özgör Korkmaz ۲۰۱۴	فرایند نوسازی در ترکیه
Pourahmad and Akbarnezhad ۲۰۱۱	بازآفرینی بافت تاریخی شهری در بافت تاریخی بابل
Smith ۲۰۰۷	بازآفرینی فرهنگ مبنا در بافت های تاریخی
Stubbs ۲۰۰۴	پایداری بافت های تاریخی با تأکید بر بازآفرینی شهری

روشنی پژوهش

ابتدا سیر تحول و پیشینه و نظریات مباحث مربوط به کلیدواژه ها از جمله بازآفرینی شهری و توسعه اقتصادی مورد مطالعه قرار خواهد گرفت و ویژگی ها و شاخصه های آن استخراج خواهد شد و نمونه های اجرا شده از سرمایه گذاری های در بافت تاریخی و الگوهای موجود در محله و فضاهای عمومی بررسی خواهند شد و چهارچوب مفهومی پژوهش ارائه خواهد شد.

نمونه های مطالعاتی

نمونه های موردی مورد بررسی در طرح مورد نظر با توجه به میزان اهمیت موضوع در طرح های موفق و نسبتاً موفق انجام گردیده در شهرهای ایران مورد بررسی قرار گرفته اند. موقعیت نمونه های بررسی گردیده در موقعیت های مشخص شده در جدول زیر مشخص گردیده اند.

جدول ۲ موقعیت نمونه‌ها

عنوان پروژه	موقعیت
پروژه بازآفرینی شهری بازار شهر دزفول	ایران
پروژه بازآفرینی شهری منطقه ۱۵ تهران	ایران
پروژه بازآفرینی شهری منطقه ۱۲ تهران	ایران
پروژه بازآفرینی شهری بافت تاریخی سنندج	ایران
پروژه بازآفرینی شهری بافت تاریخی سنگ سیاه شیراز	ایران
پروژه بازآفرینی شهری بافت تاریخی کاشان	ایران
پروژه بازآفرینی شهری محله سیروس تهران	ایران
پروژه بازآفرینی شهری میدان عتیق اصفهان	ایران
پروژه بازآفرینی شهری بازار شهر دزفول	ایران

۱) پروژه بازآفرینی شهری منطقه ۱۲ تهران

شهر تهران در روزگار گذشته به عموان هسته حیاتی مطرح بود، در یک قرن گذشته در اثر تحولات شهری و در راستای مدرنیزاسیون و تغییرات در قوانین شهری ساختار کالبدی شهر تغییر کرده و دچار افت و فرسودگی گردید. در برابر چنین تجرد طلبی ای به بافت مرکزی و تاریخی سنتی شهر توجهی نشد (نظریان، ۱۳۸۶: ۱۹۲). بدین ترتیب برای نخستین بار در تهران محله‌های قدیمی دچار انحطاط و محله‌های جدید شکوفا شدند. (پور احمد و همکاران، ۱۳۹۷: ۳) در بازآفرینی بافت فرسوده منطقه ۱۲ تهران، برنامه‌های آن با اهداف اقتصادی، محیطی و کالبدی شکل گرفته شده و حرکت از منظر سازی صرف به تدریج به سمت افزایش توجه به رویکرد فرهنگ مبنا صورت گرفته و با توجه به منافع مالی و اقتصادی در طرح‌های شهری، مسیر این سرمایه‌گذاری، در راستای ایجاد مراکز فرهنگی و هنری و گذران اوقات فراغت تعیین می‌شود. این موجب برون‌گرایی، اجتماعی بودن و خلاقیت می‌گردد. از این بابت بازآفرینی شهری محرک توسعه شهری قلمداد می‌شود (پور احمد و همکاران، ۱۳۹۴: ۱). با توجه به جاذبه‌های موجود در منطقه ۱۲ تهران میتوان این منابع را به چهار بخش منابع و جاذبه‌های طبیعی، تاریخی، زیارتی، اجتماعی و فرهنگی تقسیم کرد (مهندسان مشاور باوند، ۱۳۸۵: ۴۰).

منابع و جاذبه‌های طبیعی:

بسیاری از سفرنامه نویسان از تهران با عناوینی چون شهر سبز، شهر پر از باغات و شهر موز یاد کرده‌اند، اما این منطقه جز فضای سبز و پارک‌های محدود (پارک شهر و سه گانه شمال) از این عناوین بهره‌چندانی نبرده است. محور شوش) منبع طبیعی یا جاذبه خاصی ندارد، بنابراین سرانه فضای سبز منطقه ۳، ۰ متر مربع است.

منبع و جاذبه‌های تاریخی و یادمانی:

۲۷ درصد سطح منطقه ۱۲ بیش از چهارصد سال قدمت دارد و ۷۳ درصد بافت آن بیش از دویست سال قدمت دارد. در منطقه ۱۲ مرکز شهر تهران کاخ‌ها و موزه‌های زیادی مانند کاخ گلستان، موزه آگینه، موزه جواهرات ملی، موزه شهید رجایی، موزه استاد ابوالحسن صبا، موزه مردم‌شناسی و موزه ملی ایران وجود دارد. بازار تهران نیز یکی از جاذبه‌های تاریخی و فراموش‌نشده است.

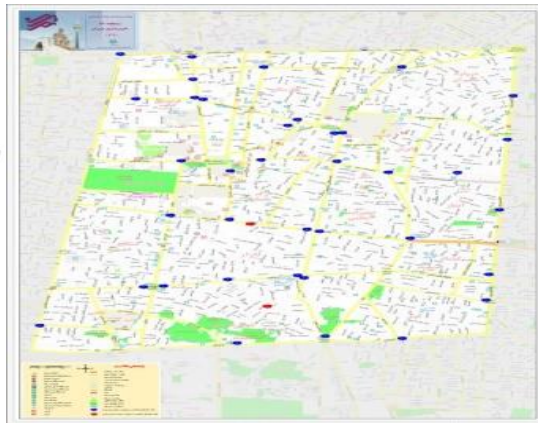
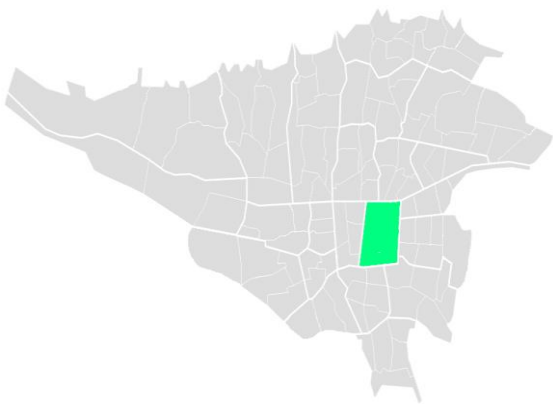
منابع زیارتی و اعتقادی:

این جاذبه های گردشگری در مرکز تهران شامل امامزاده ها، مساجد، کلیساها، خزانه ها و میخانه ها می شود. امامزاده های این منطقه عبارتند از: امامزاده اسماعیل، امامزاده زید، امامزاده سید نصرالدین و امام یحیی. مساجد به دلیل اینکه جامع ترین اجزای شبکه اجتماعی فراگیر، نقش آنها در مدیریت ارتباطات اجتماعی و تأثیر آنها بر توسعه شهری است، یکی از مقدس ترین و مهم ترین عناصر سازنده یک جامعه هستند. ۲۰۴ مسجد در این منطقه وجود دارد.

منابع و جاذبه های اجتماعی و فرهنگی:

مراکز دولتی و غیر دولتی مهمی در منطقه تهران قدیم یافت میشود که برخی از آنها عبارتند از: سفارتخانه های دانمارک، آلمان، روسیه، انگلیس، ترکیه و...، وزارت امور خارجه، وزارت اقتصاد و دارایی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان مدیریت و برنامه ریزی و... (بهزادفر، ۶۹-۱۳۸۷:۳۱۷).

مراکز آموزشی بسیاری در این منطقه وجود دارد که شامل ۱۶ مرکز آموزش عالی و ۳۲۳ مدرسه و دانشکده می باشد. یکی از معروف ترین آنها مدرسه دارالفنون است. همچنین ۲۶ مدرسه علمیه و مرکز تعلیمات دینی از جمله مدرسه مراوی و ۳۹ مرکز ورزشی در این منطقه وجود دارد. سینماها و تئاترها، میدان، پاساژها و خیابان های تاریخی (مانند سبزه میدان، معبر ادیان، خیابان لاله زار) و همچنین خیابان های تجاری و خرید از جمله منابع و جاذبه های اجتماعی و فرهنگی این منطقه است. برای تهیه شناسنامه برای ۳۷ ساختمان بر اساس هزار اثر و اولویت شناسنامه کامل تهیه شد که از نظر معماری و تاریخی در قالب ارزیابی ویژه درجه بندی شدند. ۱۷۷ اثر توسط سازمان میراث فرهنگی به ثبت رسیده است که ۱۴۸ اثر ارزش گذاری شده است. در مجموع ۱۸ موزه، ۵۷ خانه قدیمی، ۱۰ مدرسه قدیمی، ۲۲ مسجد و مدرسه، ۲۲ بازار و بازار، ۲۴ مقبره و مقبره، ۱۲ کلیسا، کنیسه و معبد، ۱۰ مدرسه الهیات، ۱۸ حمام، ۴ آب انبار، ۴ حمام، ۱۰ قبرستان، ۱۵ میخانه، ۴ حسینیه، ۳ بانک، ۳ بیمارستان، ۳ تئاتر، ۳۳ ساختمان شخصی، ۲۵ خانه، ۶ سفارتخانه، ۶ عمارت، ۳ کاروانسرا، ۳ سه دروازه، ۵ میدان و ۴۵ مورد متفرقه، گنجینه تاریخی است. منطقه ۱۲ بازار تهران یکی از مهم ترین مکان های تاریخی این منطقه است. (پور احمد و همکاران، ۱۳۹۷:۳)

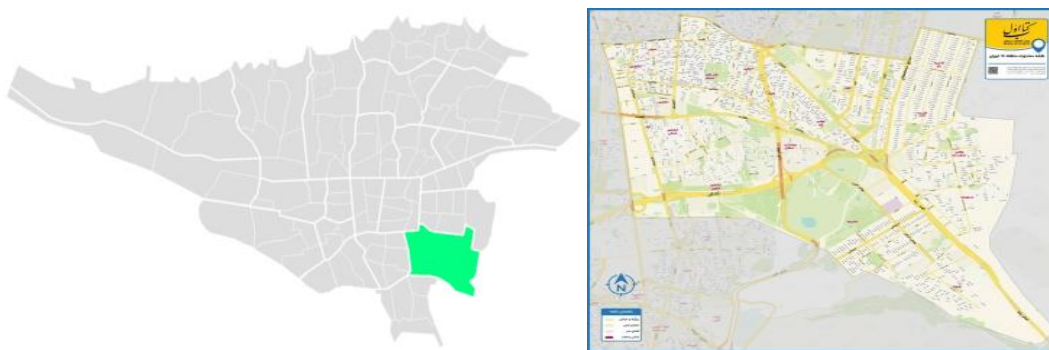

شکل ۲ (نقشه ساختاری منطقه ۱۲ تهران) مأخذ: سایت شهرداری

۲) بازآفرینی منطقه ۱۵ تهران

در بازآفرینی این منطقه به شاخصه های کیفیت زندگی توجه بهینه شده است. و با توجه به این شاخصه ها معیار هایی برای بهبود کیفیت زندگی با کمک بازآفرینی پایدار مورد توجه قرار گرفته است. با توجه به تحلیل ها و بررسی های

صورت گرفته، معضل اصلی منطقه ۱۵ تهران وجود معضلات اجتماعی همچون ضعف مالی ساکنان، بیکاری جوانان، معضل اعتیاد، فروش مواد مخدر و دیگر آسیب‌های اجتماعی که به وفور در محدوده یافت می‌گردد می‌باشد که این معضلات زندگی ساکنان بومی محدوده را با سطح نزولی کیفیات زندگی تحت تاثیر قرار داده است. این امر موجب مهاجرت ساکنان منطقه در جستجوی رفاه و آسایش و فرار از هجوم آسیب‌های اجتماعی و کوچ به مناطق دیگر می‌شود که منجر به مشکلاتی از جمله بدتر شدن تعادل و نسبت جمعیتی منطقه می‌شود. ناامنی و آلودگی محیط زیست تبدیل به عملکردی-زندگی و بسیاری موقعیت‌های دیگر شده و باعث نارضایتی شهروندان از سطح کیفیت زندگی شده است. دلیل اصلی پایین بودن کیفیت زندگی در منطقه ۱۵ تهران را می‌توان عدم تطابق کامل ابعاد بازآفرینی پایدار با شرایط واقعی منطقه و عدم بهبود کیفیت زندگی شهروندان دانست. (یوسف زاده، ۱۳۹۹: ۱۸).

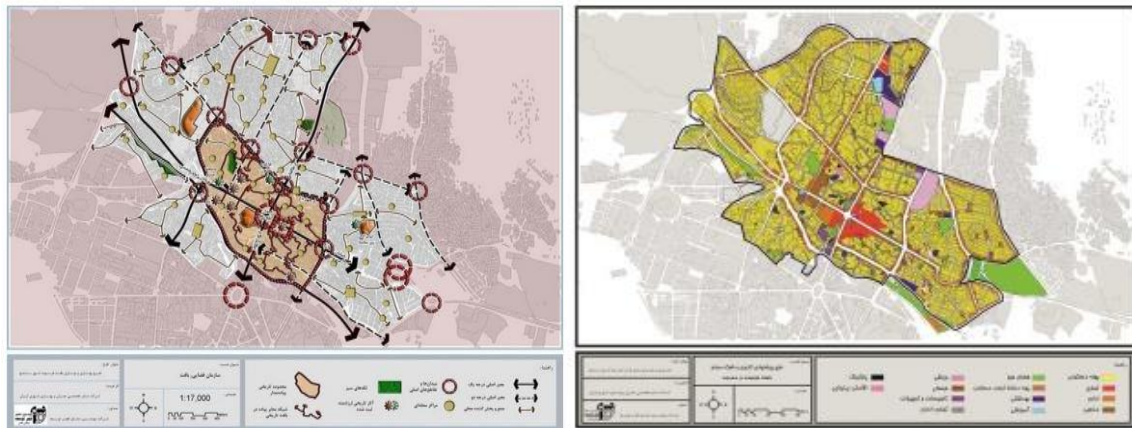

شکل ۳ (نقشه ساختاری محدوده منطقه ۱۵ تهران) مأخذ: سایت شهرداری

۳) پروژه بازآفرینی شهری بافت تاریخی سنندج

بافت تاریخی شهر سنندج با در برداشتن عناصر تاریخی- فرهنگی فراوان و حضور فعالیت‌های اجتماعی، بازار، وجود بناهای تاریخی دارای ارزش به عنوان قلب تپنده شهردر کانون توجه قرار دارد. محدوده مطالعاتی فرسوده-تاریخی شهر سنندج در مرکز شهر سنندج واقع شده و محصور در میان خیابان‌های طالقانی، شیخ عطار، کشاورز، مستوره اردلان و اتوبان کردستان می‌باشد. (شهرداری سنندج، ۱۳۹۵). بافت تاریخی شهر سنندج به صورت محدوده‌ای متصل و یکپارچه در بخش مرکزی شهر سنندج، در مناطق شماره یک و دو شهری سنندج واقع شده است. بزرگترین بخش این محدوده در ناحیه ۴ منطقه یک شهر سنندج شامل میدان انقلاب، محدوده بازار، محلات سرتپوله، آقازمان، چهارباغ، باشگاه افسران و ناوجار واقع شده است که عمده آن بافت قدیمی شهر را در برمی‌گیرد و واجد آثار میراثی متعدد است. سایر محدوده‌های بافت فرسوده شامل محدوده‌های محله قطارچیان و ژاندارمری، در نواحی شماره ۹ و ۱۰ منطقه ۲، شهر سنندج می‌باشد که از مساحت کمتری نسبت به محدوده مرکزی برخوردار است. به طور کلی محدوده‌های مورد مطالعه ۱۲ محله از ۸۹ محله شهر و ۴ ناحیه از نواحی ۲۱ گانه شهر را در بر می‌گیرد. (اکبری و همکاران، ۱۴۰۰: ۸). با توجه به ضرورت موضوع و ثبت شهر سنندج در فهرست شهرهای خلاق جهان در حوزه موسیقی از سوی یونسکو و بهره‌گیری از این موقعیت برای رشد و بهره‌مندی از جانبه‌های طبیعی، تاریخی و فرهنگی ظرفیت‌های زیادی برای جذب گردشگر دارد. موضوعات هم‌چون خلاقیت شهری، برندسازی فضاهای شهری و معیارهای مهمی که برای ایجاد یک فضای مطلوب و پویای شهری در بافت تاریخی ارائه شده است، گویای این واقعیت است که مداخله در بافت تاریخی شهر براساس فرهنگ برای ارتقاء تعاملات فرهنگی، اقتصاد پویا، سرمایه‌گذاری، تعاملات و نقوش اجتماعی، دسترسی به فضای مستعد گردشگری، خلاقیت در مطلوبیت مکانی هستند. با توجه به نقش برندسازی در توسعه اقتصاد خلاق بافت تاریخی محدوده مورد مطالعات می‌توان نتیجه گرفت که با ترویج

خلاقیت میتوان نتیجه موثرتری ایجاد کرد. هم چنین مجموعه فضای سبز و باز انتهای شرقی خیابان انقلاب اگرچه اکنون فاقد عملکرد و نقش لازم به عنوان عرصه همگانی شهری است لیکن فرصت خوبی جهت ایجاد فضای همگانی مناسب به حساب می آید اما بخش اصولی فضای همگانی حوزه محلی را معابر اصلی و فرعی آن تشکیل می دهند. اصلی ترین معبر در محدوده حوزه محلی، خیابان انقلاب است که با توجه به نقش آن در نظام حرکت و دسترسی و نیز در جوار بازار، محور خدماتی منطقه ای محسوب شده و تنها عامل ارتباطی فضاها شمالی- جنوبی بازار می باشد. (اکبری و حبیبی، ۱۴۰۰: ۴۱)

شکل ۴ (نقشه های ساختاری محدوده بهسازی سنندج) مأخذ: مهندس مشاور فجر توسعه، ۱۳۸۹

۴) پروژه بازآفرینی شهری بافت تاریخی سنگ سیاه شیراز

محوطه تاریخی و فرهنگی سنگ سیاه در شهر شیراز در منطقه ۸ شهرداری شیراز با ظرفیت های بالفعل و بالقوه قابل توجهی نسبت به فعالیت های تجاری، مذهبی، خدماتی و اداری در منطقه واقع شده است (وارثی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۳۳). بافت آن از هشت محله بالاگفت، لب آب، سردزک، سنگ سیاه، اسحاق بیگ، درب شازده، میدان شاه و درب مسجد تشکیل شده است که هر کدام ویژگی های خاص خود را دارند و در مجموع، این محله ها از نظر آسایش، درآمد کم، طبقات سنتی در کنار مهاجران تازه وارد، کمبود خدمات شهری و جمعیت کهنولت سنی مشترکی دارند. شهر از نظر عناصر تاریخی، ارتباط درون محله ای و هماهنگی نسبت به سایر محله های بافت وضعیت بهتری دارد. (وارثی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۳۸).

شکل ۵ (نقشه های ساختاری محدوده سنگ سیاه شیراز و منطقه ۸) مأخذ: وارثی و همکاران، ۱۳۹۱

۵) پروژه بازآفرینی شهری بافت تاریخی شهر کاشان

بافت تاریخی کاشان در مرکز شهر قرار دارد و این بافت نیز مانند اکثر بافت های تاریخی به صورت ارگانیک شکل گرفته است. محدوده بافت تاریخی کاشان نیز مانند اغلب بافت های تاریخی مورد بی توجهی قرار گرفته و به سبب مداخلات وسیع و بعضاً ویرانگری که در آن صورت گرفته دچار فرسودگی کالبدی و عملکردی شده است. از ویژگی های محله می توان به شبکه ارگانیک، مصالح بومی (عمدتاً خشت و گل)، ارتفاع کم ابنیه و تعدد ابنیه واجد ارزش معماری و میراث فرهنگی اشاره کرد.

در این طرح سعی شده است با ایجاد اقامتگاه های سنتی در بافت تاریخی دیدگاه مردم نسبت به ارزش های معماری و تاریخی را نیز تغییر داده و از تخریب بناهای قدیمی جلوگیری کنند. ساکنین محدوده نیز اعتقاد دارند که ایجاد اقامتگاه سنتی سبب معروف شدن محله قدیمی شده است و محله ای که هویت خود را گم کرده بود، حال خود می تواند هویت ساز بوده و به برند تبدیل شود.

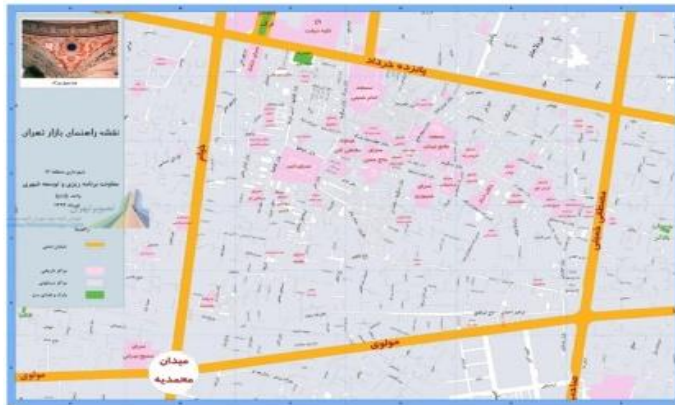
جدول ۳ اطلاعات طرح بازآفرینی بافت تاریخی شهر کاشان

اهداف	نتایج	راه حل	مشکلات	معیارهای اساسی طرح
توجه به ارزش های تاریخی و سنتی	افزایش تمایل مردم به حضور در بافت تاریخی	ایجاد اقامتگاه های سنتی در بنای قدیمی	کمبود فضاهایی برای توقف خودروها	زیرساخت، خدمات و امکانات
توجه به ارزش های معماری و تاریخی	افزایش سرزندگی و پویایی حیات	موجود در بافت تاریخی تغییر کاربری ابنیه	عبور و مرور بیش از اندازه خودروها	ساخت وساز و مرمت
حفاظت از میراث تاریخی و فرهنگی	افزایش ماندگاری ساکنین در بافت	تاریخی متناسب زمان افزایش مرمت ابنیه	عرض کم معابر	عبور و مرور وسایل نقلیه و پارکینگ
	بهبود شرایط محیط	تاریخی	کمبود فضاهایی برای توقف خودروها	توجه به ارزش های تاریخی و فرهنگی آلودگی محیط

۶) پروژه بازآفرینی شهری محله سیروس تهران

بافت محله سیروس مانند دوزنقه ای نامنظم با حدود ۴۰ هکتار مساحت، از شمال به خیابان پانزده خرداد، از جنوب به خیابان مولوی، از شرق به خیابان ری و از غرب به خیابان مصطفی خمینی محصور است و سه تقاطع بسیار مهم مرکزی شهر تهران در حوالی بازار، در سه گوشه این محله واقع شده اند. تقاطع های میدان قیام، چهار راه مولوی و چهار راه سیروس. روایت تاریخی از منابع موجود از دیدگاه بافت شناسی، ساختار محله را مرکز آن، گذرهای اصلی ارتباط دهنده محله به محله های دیگر شهر و به ویژه محله بازار و گذرها و مراکز مقیاس زیر محله ای تشکیل می داد. باید توجه داشت که در ساختار تهران قدیم، برخلاف ساختار شهرهایی چون یزد و تبریز، مرکز محله را میدان یا میدانچه ها تعریف نمی کرد، بلکه یک محور مهم که معمولاً دروازه ای را به بازار اصلی شهر متصل می کرد، محور مرکزی شهر به شمار می رفت. در چال میدان نیز همین ساختار مصداق دارد و در حد فاصل دروازه دولا ب تا بازار تهران محوری که در امتداد بازار نایب السلطنه شکل گرفت مرکز محله تاریخی بود. این محور در گذشته محله چال میدان را به دو زیر محله تقسیم می کرد که هر کدام مرکز خود را با کارکردهای زیر محله را داشتند. محله سیروس فعلی در واقع زیر محله جنوبی بازار نایب السلطنه است و زیر محله شمالی در بافت فوقانی خیابان ۹۱ خرداد تقریباً مستطیل شده است. مرکز این زیر محله محوری شمالی-جنوبی است که از بازار نایب السلطنه جدا می شود و تا خیابان مولوی امتداد می یابد که امروزه کوچه تکیه یا شهید موسوی کیانی نامیده می شود.

به این ترتیب عناصر مهم تاریخی که رد آنها را می توان در محله سیروس فعلی پیدا کرد عبارتند از: برج و باروی طهماسبی، دروازه دولاب، بازارچه نایب السلطنه، چال میدان، حمام خانم، محور زیرمحله ای کوچه تکیه (پهلوان شریف)

شکل ۶ (نقشه ی محله سیروس تهران) مأخذ: سایت شهرداری

۷) پروژه بازآفرینی شهری میدان عتیق اصفهان

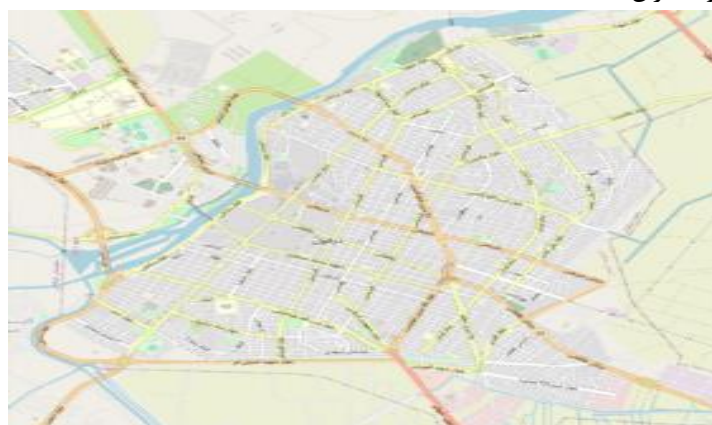
میدان عتیق اصفهان، که یک میدانی تاریخی متعلق به دوران سلجوقی است. آثار بازمانده در این میدان به حدود ۷۰۰ سال پیش برمیگردد. در گذشته، میدان عتیق یکی از مهمترین میداين شهر اصفهان و قلب تپنده این شهر بود. حتی میتوان در عکس های زیادی از این شهر، تصویر این میدان را مشاهده کرد. سلجوقیان این میدان را در مرکز اقتصادی و اجتماعی اصفهان و نزدیک به مسجد جامع، مقبره هارون الرشید و محله های طوقچی، جوباره و دردشت ساختند. (دانشنامه نما، ۱۳۸۹). طرح بازآفرینی میدان شهر اصفهان که توسط شورای عالی شهرسازی و معماری ایران و کمیسیون ماده پنج تصویب شده است، سعی دارد تا با بازگردانی هویت تاریخی و فرهنگی به عنوان یک نقطه مهم، تداوم تاریخی و پاسخگویی به نیازهای امروزی در سطح مجموعه، بافت پیرامون و شهر اصفهان داشته باشد. اجرای این طرح به سه فاز تقسیم شده است و فاز اول آن، یعنی احداث زیرگذر، در تاریخ ۱۳۸۷/۴/۲۷ شروع شده و شهریور ماه ۱۳۸۹ به اتمام رسیده است و فعالیت های مربوط به احداث محور بازار و بدنه های میدان در حال انجام است. (نوریان و آریانا، ۹۱) لازم به ذکر است با وجود اقدامات و برنامه ریزی های انجام شده، این پروژه، پروژه ی موفق ی محسوب نمی شود.

شکل ۷ (نقشه میدان عتیق اصفهان) مأخذ: سایت شهرداری

۸) پروژه بازآفرینی شهری بازار شهر دزفول

شهر دزفول با ورود عصر جدید تغییراتی را در ظاهر و عملکرد خود پذیرفته است و در حال حاضر به دلیل عدم تطابق با نیازهای روزانه، کمی فرسوده است. با توجه به هویت و عناصر تاریخی، فرهنگی و فعالیت های خاص در شهر، فضاهای تفریحی، سرگرمی و مراکز تاریخی آن، نشان می دهد که این شهر برای جذب فعالیت های خلاق و داشتن پتانسیل اقتصاد خلاق مناسب است. برای تشکیل یک محله خلاق در شهر، باید از شناخت ظرفیت ها و فرصت های شهر و بافت تاریخی آن آغاز کرد. این محله ها می توانند از طریق استفاده از مولفه های متنوعی مانند محله های سینمایی، هنر، صنایع دستی، موسیقی و چاپ و نشر و غیره، روح جدیدی را در محلات تاریخی ایجاد کنند. همچنین در بافت تاریخی شهر، امکان استقرار کارکردهای فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی بومی وجود دارد. فضاهای متروک و بلااستفاده در بازار می توانند با تزریق کاربری های مناسب به فضاهایی برای برگزاری رویدادهای فرهنگی، خدمات به گردشگران و نمایش صنایع دستی شهر و ایجاد مکان هایی برای تعاملات اجتماعی تبدیل شوند. حفظ بناها و ساختارهای تاریخی نیز نقش اقتصادی بازار را رونق بخش می کند. (کلوری و دیگران، ۱۳۹۸)

شکل ۸ نقشه ی ساختاری بازار شهر دزفول (مأخذ: سایت شهرداری

تجزیه و تحلیل داده ها

در نهایت با جمع آوری اطلاعات به دست آمده از بررسی پروژه ها داخلی، در جدول ۴ به بررسی تطبیقی نمونه ها در چندین نقطه ایران پرداخته شده است.

جدول ۴ جدول تطبیقی توصیفی نمونه ها

متغیرهای بازآفرینی	زیر متغیرهای بازآفرینی	پروژه بازآفرینی شهری میدان عتیق اصفهان	پروژه بازآفرینی شهری بازار شهر دزفول	پروژه بازآفرینی شهری منطقه ۱۵ تهران	پروژه بازآفرینی شهری منطقه ۱۲ تهران	پروژه بازآفرینی شهری بافت تاریخی سنندج	پروژه بازآفرینی شهری بافت تاریخی کاشان	پروژه بازآفرینی شهری محله سیروس تهران	پروژه بازآفرینی شهری بافت قدیم کرمان	پروژه بازآفرینی شهری میدان عتیق اصفهان
فعالیت های اقتصادی درون بافت تاریخی	ایجاد نواحی نوآور	ایجاد شبکه ارتباطی فعال با سایر شهر ها و سازمان ها و ارکان مربوطه جهت اشتراک گذاری تجارب و تبادل دانش و همکاری	ایجاد مراکز نوآوری و استارتاپ ها و فضاهای کارآفرینی که محیطی برای همکاری شرکت ها و اشتراک ایده های نوآورانه باشد	وجود مرکز کارآفرین خاوران در منطقه	وجود بانک زمان به عنوان نخستین استارتاپ دانش آموزی موجود در منطقه ۱۲	ارتقای زیرساخت های فناوری با سرمایه گذاری در زیرساخت های فناوری مانند شبکه های ارتباطی و شهر های هوشمند	همکاری با دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی جهت برقراری ارتباط و همکاری فعال استارتاپ ها با این موارد و برگزاری پروژه های تحقیقاتی و توسعه مشترک	ایجاد فضای عمومی خلاق و انسان محور و فضاهای سبز و باز و آزاد هنری	ایجاد کارگاه های آموزشی و راهنمایی جهت فراهم کردن فضاهای کاری و رویداد های شبکه سازی پایدار	میدان عتیق اصفهان
اشتغال زایی درونزا	وجود بازارچه های صنایع دستی و سوغاتی	وجود بازارچه های صنایع دستی و سوغاتی	وجود کارگاه های سنتی صنایع دستی از جمله گلیم بافی، کیف	ترویج و حمایت از تولید محصولات محلی و صنایع دستی می‌تواند	توسعه صنعت گردشگری در منطقه و ترویج جاذبه‌های	ایجاد اقامگاه‌های بومگردی، تورهای محلی، ارائه	با ایجاد توسعه صنعت فناوری اطلاعات و ارتباطات و ایجاد	وجود تولیدات کاربری های جدید افزایش	حمایت از کسب و کارهای محلی به وسیله تسهیل دسترسی به	وجود بازارچه های صنایع دستی و سوغاتی

				در شهر کمک کند. ایجاد مراکز هنری، کتابخانه‌ها، گالری‌ها و فضاهای عمومی برای نمایش آثار هنری و ادبی، برگزاری کارگاه‌ها و سخنرانی‌ها با موضوعات فرهنگی، حمایت از نویسندگان و هنرمندان محلی، از راهکارهایی هستند که می‌توانند سرزندگی فرهنگی را تقویت کنند.	طراحی‌شده با الهام از فرهنگ محلی و مراکز جامعه محلی، می‌تواند به ایجاد سرزندگی فرهنگی کمک کند. این فضاها به عنوان نقاط تجمع و تعامل افراد با فرهنگ‌ها و آثار هنری مختلف عمل می‌کنند.	فرهنگی کمک کند. برگزاری گروه‌های تعاملی میان فرهنگی، تشکیل جلسات تبادل نظر، بحث و گفتگو با موضوعات فرهنگی و مذهبی، و ایجاد فضاهای برای تعاملات روزمره میان افراد با فرهنگ‌های مختلف، از راهکارهایی هستند که می‌توانند به ایجاد سرزندگی فرهنگی در شهر کمک کنند.	فرهنگی کمک کند. حفظ و ترویج رسوم، آیین‌ها، غذاها و هنرهای محلی، همچنین ارائه فرصت‌های تفریحی و آشنایی با فرهنگ مهاجران، می‌تواند به افزایش تنوع و سرزندگی فرهنگی در شهر کمک کند.	زبان‌های خارجی، رقص، موسیقی، هنرهای دستی و آشپزی می‌تواند به ایجاد سرزندگی فرهنگی کمک کند. ایجاد مراکز آموزش و ترویج فرهنگ می‌تواند به افراد امکان دسترسی به این فرصت‌ها را بدهد.
آموزش و پرورش هنر و فرهنگ	تشکیل گروه‌های هنری و فرهنگی در شهر می‌تواند به ایجاد فرصت‌های آموزشی هنر و فرهنگ کمک کند. این گروه‌ها می‌توانند در کارگاه‌ها، نمایشگاه‌ها، نمایش‌ها و فعالیت‌های هنری مشارکت کنند و افراد را به سمت آموزش و فعالیت‌های هنری و فرهنگی هدایت کنند.	برگزاری کارگاه‌ها و کلاس‌های آموزشی در زمینه‌های هنر و فرهنگ، می‌تواند به ایجاد فرصت‌های آموزشی هنر و فرهنگ کمک کند. اقداماتی مانند برگزاری نمایش‌های خیابانی، کنسرت‌ها، نمایشگاه‌ها و اجرای هنری در فضاهای عمومی، افراد را به سمت فرهنگ و هنر آگاهی‌بخشی درباره برنامه‌های آموزشی و تبلیغات مناسب در شهر، افراد را به شرکت در این فرصت‌ها ترغیب می‌کند.	ترویج هنر و فرهنگ در مکان‌های عمومی شهر، می‌تواند به ایجاد فرصت‌های آموزشی هنر و فرهنگ کمک کند. اقداماتی مانند برگزاری نمایش‌های خیابانی، کنسرت‌ها، نمایشگاه‌ها و اجرای هنری در فضاهای عمومی، افراد را به سمت فرهنگ و هنر جذب می‌کند و فرصت‌های آموزشی را فراهم می‌کند.	و چون روند اجرای پروژه آموزش صنایع دستی ساکنان محلات بخصوص زنان که در بخش‌های آموزش کسب و کار و حسابداری آسان، هنرهای دستی بومی به ویژه فرش بافی، طراحی و بافت لباس کردی و گیوه بافی که با نظارت مشاور عالی و سازمان میراث فرهنگی از سال ۱۳۸۸ در حال انجام می‌باشد.	برگزاری کارگاه‌ها و کلاس‌های آموزشی در فرهنگ، می‌تواند به ایجاد فرصت‌های آموزشی هنر و فرهنگ کمک کند. اقداماتی مانند برگزاری نمایش‌های خیابانی، کنسرت‌ها، نمایشگاه‌ها و اجرای هنری در فضاهای عمومی، افراد را به سمت فرهنگ و هنر جذب می‌کند و فرصت‌های آموزشی را فراهم می‌کند.	استفاده از فناوری و آموزش آنلاین می‌تواند به ایجاد فرصت‌های آموزشی هنر و فرهنگ در شهر کمک کند. اقداماتی مانند برگزاری نمایش‌های خیابانی، کنسرت‌ها، نمایشگاه‌ها و اجرای هنری در فضاهای عمومی، افراد را به سمت فرهنگ و هنر آگاهی‌بخشی درباره برنامه‌های آموزشی و تبلیغات مناسب در شهر، افراد را به شرکت در این فرصت‌ها ترغیب می‌کند.	برای ایجاد فرصت‌های آموزشی هنر و فرهنگ در شهر می‌تواند از طریق حمایت مالی دولتی، بنیادها، سازمان‌های غیرانتفاعی و حمایت از پروژه‌های مردمی، منابع مالی را فراهم کنید. این منابع مالی می‌توانند برای تأمین هزینه‌های آموزشی، اجاره فضاهای تجهیزاتی و ابزارهای هنری و تبلیغات استفاده شوند.	
افزایش مصرف فرهنگی	و چون بازارچه‌های صنایع دستی و سوغاتی فروشی‌ها	اطلاع‌رسانی مناسب و ترویج فرهنگ و هنر در شهروندان می‌تواند به افزایش روند مصرف فرهنگی کمک کند. برگزاری کمپین‌های تبلیغاتی، تبلیغات در رسانه‌ها، استفاده از شبکه‌های اجتماعی و گسترش همکاری با رسانه‌های محلی می‌تواند به آگاهی‌بخشی و افزایش فعالیت‌های فرهنگی کمک کند.	ارائه تسهیلات مالی مانند تخفیف برای ورود به نمایشگاه‌ها، تئاترها و کنسرت‌ها، می‌تواند به جذب ترغیب مردم به شرکت در فعالیت‌های فرهنگی کمک کند. همچنین، ارائه تسهیلات مانند کارت‌های عضویت و اشتراکی برای دسترسی به فضاها و برنامه‌های فرهنگی نیز می‌تواند روند مصرف فرهنگی را افزایش دهد.	ایجاد و توسعه فضاهای عمومی فرهنگی مانند پارک‌ها، موزه‌ها، نمایشگاه‌ها و تئاترها می‌تواند به جذب ترغیب مردم به شرکت در فعالیت‌های فرهنگی کمک کند. ایجاد فضاهای زیبا و دلنشین به همراه ارائه خدمات و تجهیزات مناسب می‌تواند جاذبه‌ای برای مردم ایجاد کند.	تشویق مردم به مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی می‌تواند روند مصرف فرهنگی را رونق بخشد. ایجاد فرصت‌های مشارکت مردمی نظیر گروه‌های علاقه‌مند، ارائه فرصت‌های داوطلبانه و مشارکت در ساخت و تولید هنری و فرهنگی می‌تواند به افزایش مصرف فرهنگی کمک کند.	بهبود زیرساخت‌های مرتبط با فعالیت‌های فرهنگی مانند حمل و نقل عمومی، پارکینگ، تأمین امنیت و تسهیلات بهداشتی می‌تواند مهمانان و شهروندان را ترغیب به شرکت در فعالیت‌های فرهنگی کند.		
شکل‌گیری طبقه خلاق	ایجاد فضاهای صنایع خلاق، مانند هنر، طراحی، موسیقی، فیلم و مد، به شکل‌گیری طبقه خلاق کمک می‌کند. این حمایت شامل ارائه تسهیلات مالی، فضای کار اشتراکی و مشاوره فنی، بازاریابی و	ایجاد فضاهایی که امکان بروز خلاقیت و همکاری را فراهم می‌کند، از جمله اولین قدم‌ها در شکل‌گیری طبقه خلاق است. این فضاها می‌توانند شامل کارگاه‌ها، استودیوها، کارخانه‌های بازاریابی و فضاهای کار اشتراکی باشند.	ایجاد برنامه‌های آموزشی و پژوهشی در حوزه‌های خلاقیت و نوآوری می‌تواند به توسعه طبقه خلاق در شهر کمک کند. این برنامه‌ها می‌توانند شامل دوره‌های آموزشی، کارگاه‌ها، سمینارها، کنفرانس‌ها و استادیوهای	شکل‌گیری طبقه خلاق نیازمند ایجاد شبکه‌ها و روابط مناسب بین اعضای این طبقه است. ایجاد فرصت‌های شبکه‌سازی، جلسات اجتماعی، گروه‌های کاری، نشریات و رویدادهای مشترک می‌تواند به تقویت ارتباطات و	شهرهایی که تنوع فرهنگی بالا دارند و فضاهایی برای برخورد و تبادل فرهنگی فراهم می‌کنند، زمینه‌های مناسبی برای شکل‌گیری طبقه خلاق فراهم می‌کنند. احیای میراث فرهنگی، حمایت از هنرمندان و هنرهای محلی،	ایجاد برنامه‌های حمایتی برای صنایع خلاق، مانند هنر، طراحی، موسیقی، فیلم و مد، به شکل‌گیری طبقه خلاق کمک می‌کند. این حمایت شامل ارائه تسهیلات مالی، فضای کار اشتراکی و مشاوره فنی، بازاریابی و		

ایزدی محمد سعید رضا فیضی، (۱۳۸۹)، بازآفرینی شهری کنش و بینشی جامع و یکپارچه در ساماندهی محدوده های هدف برنامه های بهسازی و نوسازی شهری، مجله هفت شهر، دوره سه شماره ۳۳ و ۳۴ عیسی خانی ویدا، (۱۳۹۷) بازآفرینی اقتصادی بافت های فرسوده و ناکارآمد شهری با رویکرد برنامه ریزی راهبردی؛ مطالعه موردی: منطقه ۱۰ شهر تهران،

پورجعفر، محمدرضا (۱۳۸۸). مبانی بهسازی و نوسازی بافت قدیم شهرها، چاپ اول، تهران: انتشارات پیام. پورا احمد احمد، کشاوری مهناز، علی اکبری اسماعیل، هادوی فرامرزی، (۱۴۰۱)، بازآفرینی پایدار بافت های ناکارآمدی شهری مورد مطالعه (منطقه ۱۰ شهر تهران)

یوسفی، ا.، و جوینده مهر، م. (۱۳۸۷، آذرماه). تحلیلی بر شاخص های کالبدی فرسودگی بافت های شهری (مطالعه موردی: بافت تاریخی شهر نهاوند). مقاله ارائه شده در اولین همایش بافت های فرسوده شهری، چشم انداز توسعه پایدار، ارزش ها و چالش ها. دانشگاه شهید چمران اهواز. اهواز
شفیعا سعید. (۱۳۹۰). احیای اقتصادی و بافت های تاریخی؛ بررسی رابطه ی سرمایه ی اجتماعی و توسعه پایدار اقتصاد محله: ۳

شبانای امیرحسین؛ ایزدی محمدسعید. (۱۳۹۳). رویکردی نوین به بازآفرینی شهر خلاق. ۶۳-۵۴: ۵۷ صحرا بیان زهرا؛ موحد علی. (۱۳۹۶). تحلیل و شنا سایی پهنه های زمینه ساز توسعه بافت های فرسوده با تاکید بر گردشگری (مطالعه موردی: محله فهادان شهر یزد)؛ ۲۶: ۳۱-۴۸
عزیزی محمد مهدی؛ ارباب پارسا. (۱۳۸۷). چالش هویت در شهر های جدید. مجله هفت شهر ۲۵ و ۲۶: ۱۵۳
فلامکی محمدمنصور. (۱۳۸۷). باز زنده سازی بناها و شهر های تاریخی موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران، ۳۷
مویدفر سعیده، صابری محمدرضا، (۱۳۹۹) آینده پژوهشی در بافت تاریخی با رویکرد توسعه پایدار (مطالعه موردی: برزن شش بادگیری یزد).

Mirseyedi S, 'Economic Regeneration of urban Worn out and inefficient texture with strategic planning approach; Case study: District 10 of Tehran, 2017.

Hon J. (2010). DCSM's annual report

DOUGLAS C. MONTGOMERY. (2004). Design and analysis of experiments. Eight editions.

North Lanark shire council. (2019-2023). economic REGENERATION DELIVERY PLAN

Roberts M. Klaus G. Alistair M. (2022). Urban residents value multi-functional urban green spaces, Urban Forestry & Urban Greening, Volume 74.

Sharon Z. (1998). Urban life style: diversity and standardization in spaces of consumption